

Myšlené a ne-myšlené

Každá myšlenka (každý akt myšlení, cogitatio) se k něčemu odnáší, něco míní, a tomu budeme říkat „myšlené“ (cogitatum). Chceme-li se na něco soustředit mimořádně přesně, musíme dbát na to, abychom jednak ne-mysleli něco jiného vůbec (tj. abychom omylem nezaměňovali to, co chceme myslet, za něco jiného, co jsme myslet nechtěli), jednak – a to je ovšem závažnější – abychom si k myšlenému nepřimýšleli něco, co k němu nenáleží, a naopak abychom neopomněli spolumyslet na něco, co v tom myšleném nemá, nesmí nebo nemůže chybět, má-li být správně myšleno. Z toho je patrné, že v každém myšlenkovém aktu může docházet k jistým rozdílům (diferencím) mezi jeho vztahem k myšlenému zamýšlenému, teprve zaměřovanému, a jeho vztahem mezi vskutku myšlenému, již myšlenkově uchopenému, a v důsledku toho možná přesně takto nezamýšlenému, původně tedy ne-myšlenému. Když si toto vše řádně uvědomíme, musíme i jen z toho nahlédnout, že vždycky, když něco více nebo méně přesně myslíme či míníme, zároveň řadu dalších věcí, témat (ale určitých!) atd. specificky ne-myslíme, např. je aktivně a důsledně od-mýšlíme, myšlenkově se od nich odvracíme, a někdy dokonce cítíme potřebu to nějak (pro druhé i pro sebe) vyslovit, vyjádřit, a nejen slovně, ale už myšlenkově to zakotvit a upevnit. A tak se ukazuje, že vedle nepochybně významného nároku něco myšleného co nejpřesněji myslit (a to vlastně je už od dávných dob nejstarších řeckých myslitelů smyslem a cílem pojmovosti) náleží k velké skupině nároků na myšlení také nutnost a povinnost určité s naším „myšleným“ nějak (pozitivně nebo negativně, atd.) spjaté myslitelné určitým způsobem ne-myslit, myšlenkově to vydělit (vydělovat) a nikoli přímo oddělit a jako takto oddělené myslit, ale naopak specificky ne-myslit. Takové specifické ne-myšlení není pouhým popřením, pouhou negací (pozitivního) myšlení, nýbrž má vlastně velmi důležitou funkci (kterou však nemůžeme dost dobře označit jako „pozitivní“, ale na tomto místě nebudu vykládat, proč). Teprve když si plně uvědomíme, co to všechno znamená a co to s sebou zároveň nese, můžeme pochopit, jak může dojít k takové zdánlivě neuvěřitelné věci, jako je „zapomenutí“ na některé složky nepominutelného kontextu, bez kterého přesné myšlení něčeho není vlastně ani možné. Platí to např. o zejména Heideggerem zdůrazňovaném „zapomenutí na bytí“ (Seinsvergessenheit), ale také třeba o po věky trvajícím zatížení evropského myšlení tzv. metafyzikou (ve starém smyslu). A ovšem: posléze to platí také o tzv. zpředmětňujícím myšlení, vinou kterého byly opomíjeny a někdy dokonce popírány nejen nepředmětné stránky mnoha skutečností, ale zejména ryzí nepředmětnosti samy.

(Písek, 140701-1.)